

HRVATSKA RIEČ

Predplata: na tromjeseč 3 Krune.
na pò godine 6 Kruna.
Pojedini broj stoji 6 para.

Izlazi sriedom i subotom

Oglasi, priobćena pisma, za-
nivate itd. tiskaju se po 30 para peti redak,
ili po pogodbi.

HRVATI, ŠIBENČANI! IZBORNICI ŠIBENSKE OBĆINE!

Pozvani ste, da na 14. tekućeg mjeseca Svibnja izaberete svoga zastupnika na carevinsko Vieće u Beču.

Teške prilike ciele naše domovine kao i našeg zavičaja nameću Vam dužnost, da izaberete za svo- ga zastupnika čovjeka umna, radišna, zauzeta i odlučnog branitelja narodne hrvatske časti i narodnih prava.

Zato, kao pravi i svjestni Hrvati, za stalno ćete dati svoj glas samo čovjeku dostojnomu da Vās i Vaša prava i svetinje zastupa i brani.

HRVATI! Vi ste i do sada svojim povjerenjem odlikovali čovjeka čelična značaja, ozbiljna, radišna, za svako narodno dobro zauzeta, učena, izgledna i svjestna Hrvata

D.ra Antu Dulibića.

Ovog čovjeka, koji je uvijek i u svakoj prigodi najduševnije vršio teško poslanstvo, koje ste mu i drugih puta povjerali; ovog čovjeka, koji je svojim radom stekao odličan glas i štovanje medju svim Hrvatima; ovog čovjeka, koji je i dosle najvjernije zastupao vjerske i moralne, prosvjetne i gospodarstvene koristi Vaše, mi Vam najsrčanije preporučujemo.

Ovi izbori treba da Vas nadju složne, da tako pokažete svoju nepobjedivu snagu, svoju neslomivu volju za sadašnja i buduća vremena; treba da pokažete, da Vas vodi sviest obćeg dobra i da samo svo- jom snagom i svojom voljom hoćete da odlučite, a to ćete sve dokazati, kad se dne 14. tekućeg Svibnja okupite oko imena

D.ra ANTE DULIBIĆA.

Njegov je barjak HRVATSKI. Pod tim barjakom okupimo se svi, koji želimo i hoćemo da živemo za bolju i sretniju budućnost hrvatske domovine, za njezinu slobodu i ujedinjenje.

Izbornici, Hrvati!

Pohrlimo svi na biralište oduševljeno i složno, pokažimo da nije zamrô u nama duh onog hr- vatskog junačtva, koje je našu domovinu Hrvatsku bilo uzdiglo do Krešimivove veličine i moći.

ŽIVIO D.r ANTE DULIBIĆ! ŽIVILA HRVATSKA!

Izborni Odbor.

Kako su Obćinom upravljali Ilijadičići.

(Nastavlja se, — vidi prošli broj „Hrv. Rieči“)

Tko su Ilijadičići i drugi kremenjački vo- dje dokazali smo u „Hrvatskoj Rieči“. Da oni imadu i malo stida poslie onakih dokaza nebi se ni na ulicu pokazali.

Ali pošto oni neimadu stida, pošto oni i dalje na najgadniji način napadaju sve što je poštenijega u mjestu i pošto oni hoće da opet varaju naš dobri narod kako su ga uvijek varali kroz 30 godina, prisiljeni smo, da izna- šamo njihova djela, a državni odvjetnik neka prosudi jesu li ta djela kažnjiva.

Dokazali smo njihovim računima, koji se nalaze izložen u obć. uredu na svačiji

pregled: da su naprtili narodu na ledja dug od jednog miliona dvestotihijada kruna i da za taj silni novac nisu, ma ni jed- ne dobre stvari učinili za narod; dokazali smo, da su zlorabili uredovnu vlast, kad su potajno i bez privole Obćinskog Vieća i Zemaljskog Odbora darovali Rori preko sto hiljada kruna obćinskog novca; dokazali smo da je Marinković sa obćinskim novcima datih vatrogasnom društvu popra- vio svoj dućan; dokazali smo i sada tvr- dimo da je isti Marinković sa znanjem I- ljadičića varao Obćinu, kad joj za više go- dina računao na svaki važ petrolja po 2 krune više nego li računaju ostali trgovci; dokazali smo kako je Mate Ilijadica uprav- ljao gospodarskom zadrugom.

I njima nije još dosta. Oni i dalje izaziv- lju i vriedjaju sadašnje poštene i radišne obć. upravitelje i viećnike. E pa dobro, kad oni ho- će tako, mi prestajemo biti ustrpljivi Jobovi, te njima i svakome odgovorit ćemo što koga ide. Za sve ovo što ćemo iznieti nemogu nikoga kriviti već sami sebe. Potrudili smo se i po- truditi ćemo se, da iztražimo sve njihove zlo- porabe.

Tko bude kriv odgovarat će. Najprije ćemo početi iznašanjem krivih, falših namira.

Nakon odstupa vladinog povjerenika sa obćinske uprave, bili su godine 1897 prvi put izbori zastupnika na carevinsko Vieće. Tada se je vodila žestoka borba izmedju onda vlada- juće obćinske uprave (Ilijadičića) i nas pravaša.

Pogledali smo u obćinski blagajnički dnevnik 1897 i našli smo, da je Mijo Ilijadica podpisao namiru na for. 350-90 ili kruna 701-80.

Sve što je u namirnici naznačeno nije istinito.

Namira glasi:

Namirnica.

„za fornta 350-90 — tristotine petdeset nov- čića devedeset — koje podpisani očituje da je primio iz obćinske blagajnice, a to za podmi- ritii sveukupne troške uzdržane na račun ob- ćine za vrieme obćinskih izbora birača i za- stupnika na carevinsko vieće kroz mjesec ve- „ljaču i ožujak t. g., a to za nagrade čausima „koji su razdavali pozive po više dana i pro- „glasivali izborne objave i oglase po selima, „za ručke priredjene od Petra Zanchi-a, Lovre

„Čefera i Antule Sunare za izborna povjerenstva i za birane birae, za mnogobrojne biračeve i preporučena pisma razaslana obćinama, izbornim odborima i raznim pokrajinskim oblastima, za prenašanje pisarnih stolova, sjedala, svećca, spisa, priredjenja izborne dvorane i različitih omanjih troškova.

Šibenik 5 travnja 1897.
Š. Šimunić, tajnik izbornog odbora
Vidjeno i pregledani dotični računi, svjedoči se, da potrošak gori naznačeni odgovara istini.
„Predsjednik izbornog odbora
MIJO ILJADIĆA.

„Vidjeno neka se plati.
„Za načelnika
DUME ŠKARICA.
Tada je Mijo Iljadica bio obćinski predsjednik i upravitelj obćinske blagajne i on *evio kao predsjednik izbornog odbora jedne stranke potpisuje i šibenska obćina plaća stranačke troške.*

Sada mi pitamo Miju Iljadicu, što izborni odbor jedne stranke imade posla sa Obćinom? Zašto je to Obćina izplatila po njegovoj naredbi i njemu istom?

Po njegovoj kazemo jer taj Šimunić nije bio nego blagajnik koji je potpisivao što mu Mijo Iljadica zapovjeda.

„*Obako su Mijo Iljadica i drugovi uvijek radili, u svim izborima.* Sa novcima iz obćinske blagajne oni su opijali jedan dio naroda i uckali su ga proti njihovoj braći Hrvatima.

„Mi smo tada bili u opoziciji, pa smo tada i kod svakih izbora imali izborne odbore i proti njima smo se borili. Troškova smo imali i mi ali troškove naše izplaćivala je uvijek stranka, njezini imućniji ljudi i pristaše.

„*Nama obćina nije izplaćivala ni prije ni posle, ni sada, ni nikada niti helera,* jer mi neznamo upravljati Obćinom onako, kako su oni upravljali. Ali pustimo to, Gornju njihovu namiru još ćemo razjasniti.

U njoj smo našli priložene sljedeće račune:

- 1.) Račun Lovre Čefera, za ručke biračnim biračim dneva 4 ožujka 1897. for. 65-28
- 2.) Račun Petra Zanchia za ručke dneva 12, 18 i 20 ožujka 1897. for. 49-91
- 3.) Račun za 14 kilg. praha za pucaње dneva 20 i 23 ožujka (nezna se komu valjda Marinkoviću) for. 11-91
- 4.) Račun „Negri-a i družine za parobrod do Zadra (zašto?) dneva 27 ožujka 1887. for. 40-—

Ukupno for. 167-14

„*Ostalih računa za preostali iznos od for. 183-76 ne postoji,* a nije moglo ni obstojati, što sama namira dokazuje. Namira je sastavljena obćenito (kao i druge Mijine njoj slične) i u njoj je ganizano, da su sa iznosom od for. 350-90 plaćeni svi izborni troškovi, koje je bila obćina u dužnosti (???) izplatiti. *Ali to nije istina i sve je u namiri izkrivljeno i lažno navedeno.* Obćina je sve izborne troškove za taj izbor i te godine, što na obćinu spadaju i opet nespadaju, izplatila napose iz obćinske blagajne, kako proizlazi iz blagajničkog dnevnika iste godine 1887, po kojemu je izplaćeno što sledi:

- 1.) Adronji za prepisivanje izbornih listina dneva 20 siječnja 1897 broj 34 for. 10-—
  - 2.) Artiku za tisak pozivnica za izbore u Beč dneva 5 veljače 1897 broj 94 for. 12-60
  - 3.) Csaazari Josipu nagrada za prepisivanje izbornih imenika dneva 5 veljače 1897 broj 97 for. 25-—
  - 4.) Potrošeno, za sastavljanje izbornih imenika i poziva 23 veljače 1897 broj 134 for. 20-—
  - 5.) Zasluge pisarni za vanredne izborne radje 23 veljače 1897 broj 135 for. 30-—
  - 6.) Čaušu Stoščicu za razdavanje izbornih poziva 4 veljače 1897 broj 177 for. 16-—
  - 7.) Čaušu Ercegoviću za istu stvar dana 4 veljače 1897 broj 178 for. 16-—
  - 8.) Artiku opet za izborne pozive i tiskanice 4 veljače 1897 broj 181 for. 18-20
  - 9.) Zanchi-a za potrošak prigodom izbora dneva 15 svibnja 1897 broj 316 for. 5-20
  - 10.) Za izborne tiskanice 26 travnja 1897 broj 323 for. 10-89
- Ukupno for. 153-89

Dakle obćina je za isti izbor iste godine napose izplatila opet više nego je morala, jer ni sve ove račune nije bila u dužnosti izplatiti.

„*Prama tomu gori spomenuta glavna namira Mije Iljadice ne odgovara ni malo istini i dotični novac nije potrošen kako je u njoj naznačeno, već je u njegovu stranu potrošio u njegove stranačke svrhe.* Kao što tada, tako su oni uvijek radili kod svih izbora i to sve možemo evio ovako čisto i bistro dokazati sa njihovim miram i njihovim potpisima.

I oni imadu srca i smjelosti dolaziti pred narod i govoriti u ime poštenja.

Oni pozivlju narod na skupštine, a za što? Ma samo za to, jer se uzdaju u njegovu prostodušnost, dobrotu i hoće da ga opet varaju, kako su ga uvijek varali.

Ali prije nego će oni narod pozivati na skupštine i na izbore treba da napiješe položaje račun o njihovoj upravi sa Obćinom.

Narod je njima bio povjerio Obćinu, pak se ima pravo i tražiti od njih, da dokaži, ako mogu, zašto su onako raspisali obćinski novac, zašto su naprtili narodu na ledja dug od jednog miliona i dvjestotine hiljada.

Njih treba pitati, zašto su se odrekli hrvatske zastave i dičnog hrvatskog imena, za koje je svetinje naš narod vovjovao i hiljadu puta glavu izlagao.

Trebalo bi znati zašto su se nazvali Kremenjacima i što to znači.

Trebalo bi ih pitati, kako imadu obraz za nazivati se pučkim sinovima, kad su uvijek bili na teret puku, kad su ga upropašćivali, i gledali samo svoju nedužnost korist?

Njih treba ih pitati, tko je Dr. Vice Iljadica kojega oni nameću narodu za zastupnika, te čim se je on do sada bavio i zašto je sposoban?

Narode! Eto ti mi moramo od njih prestano tražiti. Nemoj dopustiti da te varaju i da se s tobom rugaju, kako su te varali i rugali se kroz trideset godina.

Sa dugom što su oni na Obćinu naprtili, mogli su sagraditi škole i puteve i stotinu drugih potreboća. Mogli su uređiti grad i sela. A što su učinili? Ništa, ma baš ništa, jer *ono malo puteva što se popravilo, to se je učinilo sa novcima što ih je Vlada dala, a ne sa dugom što su ga učinili.*

Dakle, narode, treba da ih pitamo zašto su taj ogromni dug učinili i zašto su sa obćinskim novcima bunili narod u izborima i bacali na hiljade i hiljade obćinskih kruna? Nemoj dopustiti, da se s tobom izrugavaju i unapred.

Oni, kad su sami, nazivlju te da si marva. Oni će ti obećati svašta, a postupati bi s tobom onako kako su i prije postupali. Samo njih nekolicina vodja uživali bi, a ti bi narode plaćao i plakao.

Da je baš tako i nikako drugijeje dovoljno smo dokazali, a to dokazuje i činjenica, što oni hoće na svaki način da opet dođu do Obćine, do pašaluka svoga. A zašto to oni hoće? Ma, eto za to, jer im je uzmanjalo sve ono što su prije imali, te sada i uvijek kad su izbori, kušaju sa njihovom lukavštinom i zlobom zavarati puk, ne bi li ih opet podigao na obćinske stolice, pak da ga opet sisaju kako su ga sisali kroz trideset godina.

Ali, narode, treba im doviknuti: *prošla su vremena siće i bezzakonja, dosta je!* Završit ćemo sa Dr. Vicom Iljadicom samo sa nekoliko rieči.

Njega puku preporučuju: Marinković, Rora, Dane Bailo, braća Mijo i Mate, Pavasović, Margetić i slični. On je uvijek š njima i š njima šeta po Poljani izpod ruke, pa ćemo samo reći po narodnu: „*Kaži mi s kim si, kazat ću ti tko si*“; ili onu drugu isto narodnu: „*Svaka ptica svome jat u leti*“.

Narode, čuvaj se proždrljivih jastrebova!

Poruka
„Kremenjačkim vodjama“.

Neka Kremenjački vodje izaberu odbor izmedju svojih pristaša. Neka taj odbor — kojemu će načelnik biti na raspoloženje, samo ako im je po volji — pregleda blagajnu i svaki spis na obćini, pa neka izreče svoj sud o današnjoj i o bivšim upravama.

Preporučamo tom Kremenjačkom odboru, da pregleda također i djelovanje njegovih ljudi, kad su upravljali „Kotarskom Gospodarskom Zadrugom“.

Tko bude kriv, neka ga se preda državnom odvjetniku.

Izborne dökonicе.

Skupština. Na Poljani ih je bilo oko Pendula, kad se ono vrtio i brbljao, od 5-6000. Tako pišu u klepetalu.

O toj skupštini se razgovarala dvojica do sad njihovih.

Prvi: Buhnu li su.

Drugi: Mene je stid. Kad onako javno i bezočno lažu nije im ništa vjerovat. *Nas će bit bilo 300*, a svega svieta naokolo, vojnika, gospodja, djece, znatiželjnika i drugih koji su se šetali valjda dvie stoline.

Kako se uzveličavaju. Kad su ono kremenjački vodje pošli u Skradin, uzeli su bez dopusta mužare iz varoške crkve, i onda oni isti sebi istima, pri odlasku i odlasku u Skradina, pucaj u slavu, neka čuči misle da im Skradinjani prirediđu doček.

Sada imadu odgovarat za otimačinu.

Slavlje. Kad je ono prolazio kremenjački štab na slavlje u Skradin Crnica ih počastila uprav sijajno, a oni razveseljeni zaokružili do Konjevratu, gdje Dur mislio svojom ljepotom osvojiti sve. Ljudi mu se izrugali na sve moguće načine, a on odpuhnuo u kočiju i do Skradina sanjao o veličini svoje familije i o propalju podvornici, Obćini, mandatu itd.

Pendul u Skradinu. Vice Iljadica pame-tan je dečko, o tom nema sumnje. Ide on kočijom u Skradin, a brat Mijo mu šalje na doček vjernu četicu djece, ženskih i ostalih iz „tara“. Predvodi ih bagavi Niko, Pavasović Margetić i Lukin, koji vode četu ravno na brodaricu, gdje Dur ima doći i klanjati se plađenom klicanju i pucanju mužara varoške crkve.

Od ganuća kažu da je htio skočiti u more, ali ga sustavili njeke za jaketu, njeke za glavu, njeke za nožice, neka se nauživa još ne viđena slavlja.

Dični manipulant obćine Matas i Corubolo pridružuju se četi Kremenjački, koja krenu, posle nig ne načelnik dozvolio, na pučku livadu. Na riedko kremenjačko klicanje odgovara tišina i grobni muk zidina.

Iz Skradina i cele skradinske obćine prisustvovalo je klanjanju Pendulovom na livadi upravo 40 osoba, a svih skupština sa šibenčanima bit će bilo oko 90. Izletnici volili su poči po krcam.

Na odlasku dolazili su na parobrod po 5 po 2 po 10 tromo, raztrkano i mrtvo, tek pri odlasku na parobrodu malo oživilo i počelo kadikad klicati Vici, a sa kraja im pjevajuć svaki put odgovaralo: „*Pokoj vječni daruj njemu Gospodine*“.

Kladimo se da će u subotu biti u klepetalu, da su kremenjački vodje bili u Skradinu sjajno dočekani i da je bilo na pričku barem koja hilada skradinjana.

Na Poljani ih je bilo 6 hiljada, u Skradinu barem 12. Zaludu je ako se sami ne uzveličuju, drugi neće. Dakle: barem 12 hiljada!

Pitaju kremenjačke vodje, zašto se baš na njih obraćamo, kad ih zovemo da izaberu odbor i da baš oni dođu na Obćinu pregledati račune, a tko je kriv da ga se preda državnom odvjetniku. Zašto baš njih zovemo? Zašto uprav njih?

Bedastog li pitanja! Zovemo Roru, Marinkovića, Miju i družinu jer su nam „*prijatelji*“. Dakle izaberite odbor kakav hoćete i dođite.

Znak. Ove godine i „Kolo“ je izvjesilo zastavu na pō stiega na 30 travnja. To je učinjeno za prvi put i tek u 10 sati jutrom. Eh, izbori su, a u doba izbora i krinke su dopuštene kremenjačkim vodjama.

U Zablacu su Mićun i Rora imali što griziti. Došli da zavaravaju narod i da mu poruče bidnog Vicu. Ali su trevili tu na načelnika Krsteja, koji ih je osvitlao tako da su u svom biešu sve oko sebe u vis skakali, nosove izrupžali, pesti stiskali, soptali, puhalu, crvenili se, modrili, bičlili, pine im skakale i po svojoj prilici nisu više ništa ni vidjali ni razaznavali. Zablacani progledaše.

San. Dr. Vice pita tavulu, a duh ne odgovara, pita Sibulu a ona mu se ruga. Dao se u sanje, Sni mu ne dadu spavati. Gdjejad se vidi okružen od mnoštva koje mu kliče, Probudi se, nema nikoga, ako ga ne plati njegov brat Mićun.

Gdjejad se vidi u saboru, on se propeo, izrupžio ručine, hoće da muca, da maše. I o-pet san, samo san.

Drugi put opet se vidi u parlamentu, sli-ska ministrima ruku, pipa se po žepovima, ima novaca, smieše se i klanja se hofratima i misli kako će on srušiti obćinu, kako će on biti... i opet ništa. San i samo san. Tako to idej svake noći i svakog dana. Dur Vice na divanu sanja i celi svoj život ne radi. On misli, da će postat zastupnik rada i raiđnog naroda, ali i to je san, samo san.

Viesti.

Izbornicima!
Našim pristašam preporučamo mir i ljubav.

Naša stranka je stranka bratstva, napredka i pučkih prava, pa ne trpi samosilnike, samozivce, ali ljubi sve težake, sve radnike, sve one koji se hrane od svojih truda.

Ljubite dakle, braćo, i one koji su zavedeni, jer će i oni doći na pravi put. *Na-stojte liepim načinom da ih obratite i od-vratite od zla i od zlih ljudi.*

U to ime: Bog i Hrvati!

Slava mučenicima! Jučer navršilo se 236 godina od mučeničke smrti slavnih naših hrvatskih velikaša i junaka Petra Zrinskog i Krste Frankopana. Uspomena na smrt Njihovu neka prati uvijek Hrvate u njihovim radu i nastojanju oko slobode i ujedinjenja Hrvatske, i tada će taj rad, to nastojanje bit bez sumnje domovini korisno. Slava mučenicima!

„Hrvatski Sokol“, „Hrvatska čitaonica“ i Obćina izvjesiše jučer zastave na pō koplja sa crnom koprenom.

Proglaš, što ga danas donosimo na čelu lista, iziće će ovih dana napose štampan.

Iz Skradina nam brzojavljaju: Jučer u Rupam pri agitaciji protuhrvatskoj Matas i drugovi bijahu protjerani tãmbucim, rogovima. Najbolji dokaz njihovog uspješnog i poštenog agitiranja za telepatičnog Iljadicu.

Presvietli biskup splitski Filip Nakić nalazi se već dva dana u Šibeniku kao gost našeg presvietlog biskupa Dr. V. Puljišića.

Iz Zlosela, 29 travnja. Pogovara se ovdje, da nam se u pohode spremaju i Iljadčić i Stojičić, da nas svak za se predobije za predstojeći izbor zastupnika, i da su u tu svrhu jur pogodili više ekoltitara vina da nas tim podkupe.

Mi poručujemo i jednim i drugima da kod nas ne zalaze, jer nit će nas predobiti a niti ćemo njihovoga vina okusiti. Mi živimo u miru i ne želimo da nitko dođe u naše mjesto sijať razdor, pošto tvrdo odlučili da u slogu sa našom obćinom i sa ostalim nama usljednim mjestima izaberemo za našega zastupnika odličnoga patriotu Dr. Antu Dulibića i nikoga drugoga.

Iz Konjevratu, 28 travnja. Nit osam današ nije prošlo od glasovite Kremenjačke skupštine na Poljani, a novo proglašeni kandidat Dr. Vice pošao je obilaziti svoj nesudjeni izborni kotar. Danas Dr. Vice u pratnji uvijek vjernog Marinkovića, Sunare K. i još nekog, ama nepoznata klica, dodješe, da pokazu namodu što su. Dočekalo ga sila naroda! Premudri Parun, Maćo, Steviša, Kalauz sa još nekoliko pravoslavljnih. Sreća im bila pri ruči, jer je narod još bio u crkvi, na kog su računali.

Uprav na 12 sati, radoznala čeljad sakupise se oko budućeg zastupnika, ko dječa oko o-pice, da slušaju govor zaplićućeg doktora, di-već se njegovu razlaganju, učenosti i spretnosti. Svega bijaše u govoru, izvan programa rada zastupničkog. Tu se govorilo o obćinskom koritu i fureštim, smanjivanju poreza od 10 na 2. školi i poljarim; o Sufidu i 90 hiljada kruna upropašćenih po obćinu od nevriednih furešta! — Na što mu jedan od prisutnih doviknu: oh! što i tebi vodu zubi čine za njima! Naklapanja su trajala nekoliko časova. Iza toga jedino se čuo glas Paruna, Maće i Stevila, koji su jed-no dva put uzkliznuli; Živio naš Vice načelnik! Uspjeha drugog nije bilo do šaptanja Parunova Sunari, za da se dade što *zdroknuti* biračim za glas! Narod se ipak veselio mučeništini, nazdravljajuć budućoj zastupničkoj dnevnici! Načuli smo, a Bog zna jeli istina! da je u ime svoje, budući zastupnik naredio seoskom listinoš Srni da mora uzeti za pomoćnika u djeljenju glasovnica Mrača Kričića p. Jose. Ovo stavljamo na savjest vlastima, da se nebi koja glasovnica izgubila. A Dr. Vici poručujemo, da bude obzirnjiji i nestavlja prste gdje ga neide.